

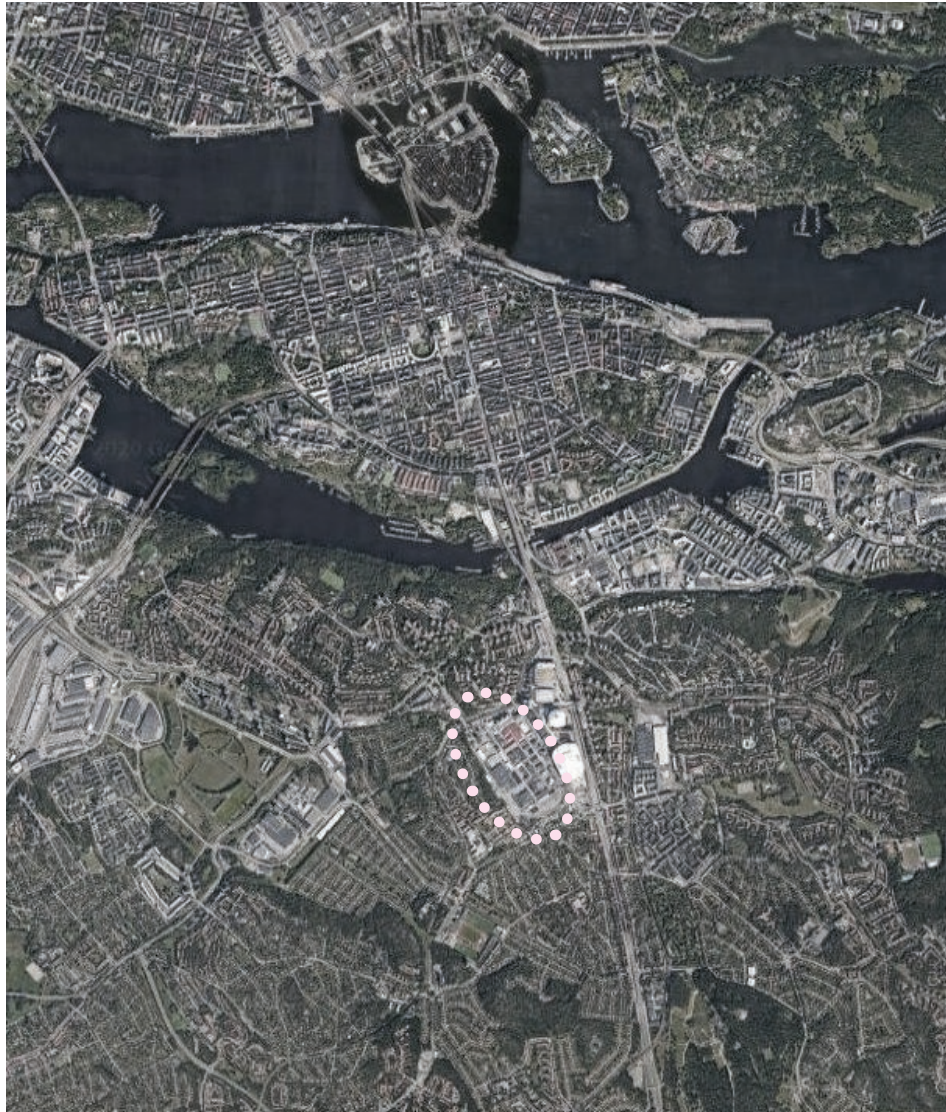

Sandhagen 2 - Slakthusområdet

Antikvarisk konsekvensanalys
2020-06-16/ White arkitekter AB

white

Ursprungskälla flygfoton: Kartbild.com

Objekt	Beställare	Omslagsbilder	Ansvarig
Objekt: Sandhagen 2 Stadsdel: Enske / Johanneshov Kommun: Stockholms stad Län: Stockholms län	Atrium Ljungberg, g.m. Malén Wasting	Framsida: Vy över Slakthusområdet i samband med att Globen byggs. Källa: Stockholms stadsarkiv (SSA) Baksida: Källa: Kartbild.com	Annika Andersson Bebyggelseantikvarie White Arkitekter AB Östgötagatan 100, Stockholm Tel. +46 8 402 26 33 annika.andersson@white.se

Innehåll

BAKGRUND, OMFATTNING OCH SYFTE	4
<i>UPPDRAGETS FÖRUTSÄTTNINGAR</i>	4
KONSEKVENSANALYS	6
<i>FÖRSLAGET</i>	6
<i>HISTORISERANDE ELLER TYDLIGT AVLÄSBARA TILLÄGG</i>	6
<i>KONSEKVENSER AV FÖRESLAGEN BYGGNATION</i>	6
<i>FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT VÄRNA KULTURARVET</i>	8
<i>SAMMANFATTANDE BEDÖMNING</i>	8

BAKGRUND, OMFATTNING OCH SYFTE

UPPDRAGETS FÖRUTSÄTTNINGAR

BAKGRUND OCH OMFATTNING

White har givits i uppdrag av Atrium Ljungberg att utföra en antikvarisk konsekvensanalys i samband med planläggning av fastigheten Sandhagen 2 inom Slakthusområdet i Stockholm. Konsekvensanalysen har föregåtts av ett flertal platsbesök under januari-maj 2020.

SYFTE

Dokumentet *Antikvarisk konsekvensanalys syftar* till att ge en beskrivning av vilka konsekvenser ett förslag har för kulturvärdena på platsen.

KULTURHISTORISK KARAKTÄR ELLER VÄRDE?

I plan- och bygglagen (PBL), som reglerar hur vi bygger, görs en skillnad mellan karaktär och kulturhistoriskt värde.

Karaktären är det vi upplever när vi rör oss i en miljö, t.ex. byggnadernas placering och arkitektoniska utformning. Det kulturhistoriska värdet är istället det vi kanske inte direkt ser, utan det som ligger till grund för varför bebyggelsemiljön eller byggnaden ser ut som den gör. För att tydliggöra skillnaden mellan karaktär och värde kan följande exempel ges:

När du tittar på en tavla utgör ramen, motivet och tavlans skick tillsammans dess karaktärsdrag. Värdet däremot ligger i om du tycker att motivet är vackert, vem som har målat tavlan samt tavlans provinens.

Karaktärsdragen är förknippade med PBL 2 kap 6 § samt PBL 8 kap 17 §. För beskrivning av

bebyggelseområdes karaktärsdrag används Boverkets *Checklista karaktärsdrag* som utgångspunkt.

Det kulturhistoriska värdet som beskrivs i denna analys hanteras i PBL 2 kap 6 § samt PBL 8 kap 13 och 17 §§.

GRANSKADE HANDLINGAR

De handlingar som ligger till grund för den antikvariska konsekvensanalysen är följande:

- Gestaltungsförslag, 2020-06-08. Lundgaard & Tranberg Arkitekter

ÖVRIGA STÄLLNINGSTAGANDEN*Översiktsplan*

För Stockholm gäller översiktsplan, antagen 2018.

I översiktsplanen anges att Slakthusområdet enligt Stockholms stadsmuseum är att betrakta som en kulturhistoriskt värdefull miljö anger att Slakthusområdet är ett område för stadsutveckling med möjlighet till förtätning. Samtidigt ligger Slakthusområdet inom den så kallade Söderstaden som är ett stadsutvecklingsområde.

Översiktsplanen anger:

“Söderstaden ska fortsätta att utvecklas till en tät och mångfunktionell stadsmiljö med bostäder, arbetsplatser, urbana stråk, verksamheter, parker, förskolor och skolor samt offentliga miljöer. Slakthusområdet har en särskild potential för kulturverksamheter och ett bibliotek planeras.”

Kulturhistoriska värden enligt översiktsplanen

Avseende kulturhistoriska värden beskriver översiktsplanen Stockholms som en stad rik på upplevelser och

kulturhistoriska värden där de särpräglade kulturmiljöerna och många märkesbyggnader är kvaliteter som uppskattas av stockholmarna och besökare från hela världen. Att förvalta Stockholms kulturhistoriska värden är en central del i planering för stadens utveckling och de kulturhistoriska värdena är alltid utgångspunkt när staden växer.

Stockholms karaktärsdrag och historiska värden ska bevaras och utvecklas i huvudsak inom ramen för den befintliga strukturen, dvs. staden ska förtätas inåt. Det är möjligt att göra moderna tillägg både i samspel med och i medveten kontrast till omgivande bebyggelse, utan att de grundläggande karaktärsdragen går förlorade. Det handlar emellertid alltid om att göra noggranna avvägningar mellan olika intressen. Stadsutveckling och förtätning skapar även förutsättningar att bygga vidare på tidigare visioner för Stockholm.

BAKGRUND, OMFATTNING OCH SYFTE - UPPDRAGETS FÖRUTSÄTTNINGAR

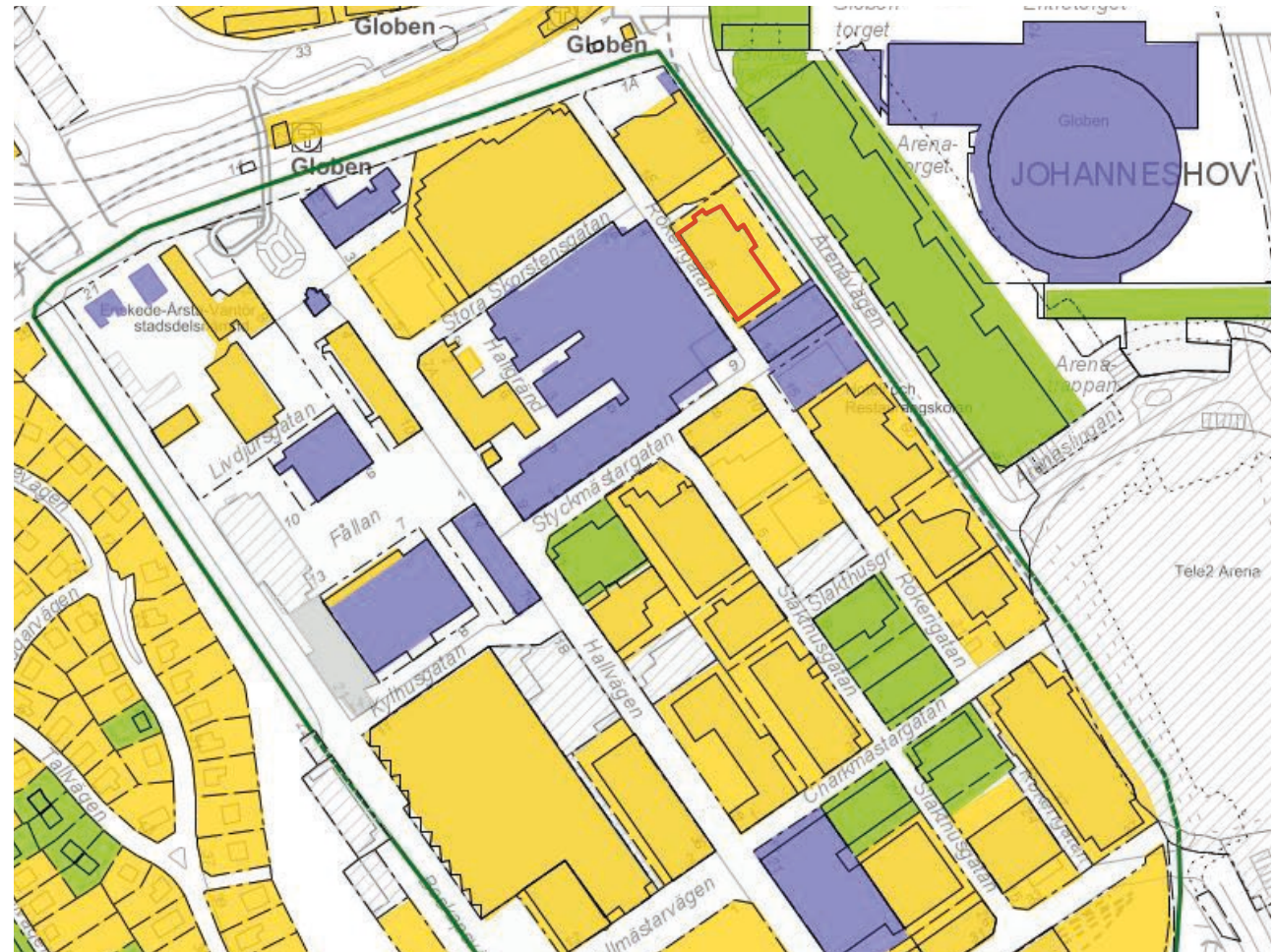
Stockholms stadsmuseums klassificering

Idag är platsen inte bebyggd. Den klassificering som Stockholms stadsmuseum har gjort grundar sig därför på bedömningen av den byggnad som tidigare stått på platsen.

Tidigare utredningar

Det har tidigare utförts ett flertal utredningar kring hela och delar av Slakthusområdet i Stockholm. Denna konsekvensanalys baserar sig på kunskap inhämtat från följande utredningar:

- Slakthusområdet i Stockholm. Kulturhistorisk inventering och analys, 2011-07-07, Nyréns Arkitektkontor
- Sandhagen 2, Kulturmiljöanalys, 2020-06-16, White Arkitekter.

Stockholms stadsmuseums klassificeringskarta. Den nu rivna byggnaden på Sandhagen 2 är markerad med en röd linje.

PLANFÖRSLAGETS PÅVERKAN PÅ OLIKA SKALOR

Konsekvensanalys

FÖRSLAGET

Byggnaden som planeras på Sandhagen 2 har enligt granskat material inspirerats av platsen och de historiska byggnaderna. Slakthushallens gavlar har fungerat som en av de huvudsakliga inspirationskällorna. Men inspiration har även hämtats från amerikanska industribyggnader.

Den föreslagna byggnaden är sammansatt av två huvudvolym, en lägre och en högre. Den lägre delen möter gaturummet och tar upp höjdskillnaden mellan Arenavägen och Rökerigatan men har även som uppgift att bära upp den högre delen som planeras inrymma kontor.

Fasaderna är uppbyggda av bärande och burna delar, där djupverkan och samverkan mellan de olika delarna blir viktig för upplevelsen.

HISTORISERANDE ELLER TYDLIGT AVLÄSBART TILLÄGG

Vårt byggda kulturarv är en fysiskt manifestering av historien. När du läser en historiebok kan du följa historien och dess berättelser sida för sida. Rör du dig genom en stad kan du istället uppleva historien genom att se och vidröra fasaderna. Varje byggnad bär spår från tiden då den byggdes, eller byggdes om, och ger en bild av både de stilideal som rådde vid tiden men även de sociala förhållandena som rådde. För att kommande generationer ska få möjlighet att uppleva staden som en historiebok

Även om vi inte bygger historiserande tillägg behöver nya volymer förhålla sig till sin omgivning, alla byggnader kan inte vara märkesbyggnader. En allt för dominerande byggnader riskerar att ta över områdets berättelser och radera ut eller minska de historier platsen berättar idag genom det fysiska arvet. God arkitektur behöver alltså berika istället för att dominera.

KONSEKVENSER AV FÖRESLAGEN BYGGNATION

Den föreslagna byggnaden tar inspiration från historien men har ett ytterst samtida uttryck. Det är med andra ord ett tydligt avläsbart tillägg som fortsätter att berätta om historien om Stockholms årsringar. Frågan är då om byggnaden är att betrakta som dominerande och hur den förhåller sig till omkringliggande bebyggelse.

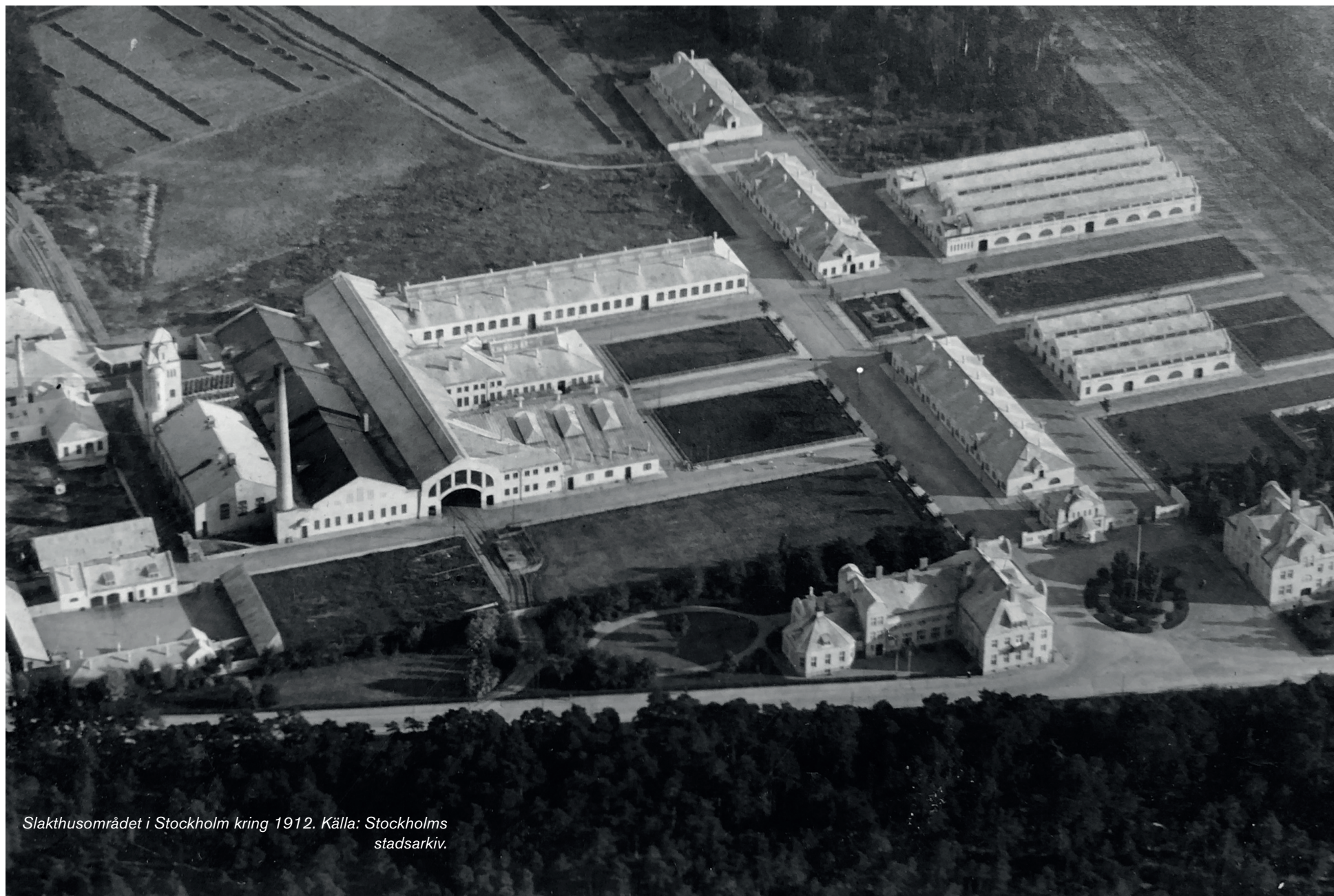
Trots att byggnaden planeras att användas som t-banenedgång, för handel och för kontor, är industrikaraktären påtaglig. Föreslagna fasadmaterial som t.ex. metall ger associationer till industrier och maskiner. Genom lek med ljus och skugga bryts volymen ner för att skapa en skulptural gestaltning. Med rätt fasadmaterial och kulör kan den nya byggnaden förhålla sig väl till Slakthuset kalksandstensfasader och dess arkitektoniska gestaltning.

Den rationella planen med pelarstruktur bygger på samma principer som Slakthusets hallar; öppna, flexibla ytor. På så vis blir våningsplanen en kontorsfabrik där industrikaraktären blir påtaglig även i det interiöra uttrycket.

I närområdet till Sandhagen 2 finns en av Stockholms mest ikoniska byggnader som har ett symbolvärde utanför Stockholms gränser. Globen utgör med sin volym ett tydligt landmärke i Stockholm men är även en av byggnaderna som utgör en nationell symbol för Stockholm. Den nya byggnaden på Sandhagen 2 är tänkt att bli en ny märkesbyggnad, men inte för Stockholm utan för Slakthusområdet. Byggnaden behöver därför överbrygga skillnaderna mellan 1910-talets och 1980-talets bebyggelse. Genom byggnadens föreslagna utformning och placering finns goda förutsättningar för att Sandhagen 2 kommer väva samman tidslagren. Den nya byggnaden bedöms inte inverka menligt på Globen och upplevelsen av den.

Byggnadens placering i linje med Rökerigatan, och förskjutningen av högdelen, innebär att de historiska och nutida siktlinjerna längst med Rökerigatan blir intakta. Från väster kommer den nya byggnaden, med rätt val av fasadmaterial och kulör, kunna utgöra en fond som de ursprungliga byggnaderna kan upplevas mot. Den nya byggnaden bedöms inte inverka menligt på de historiska och nutida viktiga siktlinjerna.

Slakthusområdet i Stockholm kring 1912. Källa: Stockholms stadsarkiv.

PLANFÖRSLAGETS PÅVERKAN PÅ OLIKA SKALOR

Konsekvensanalys

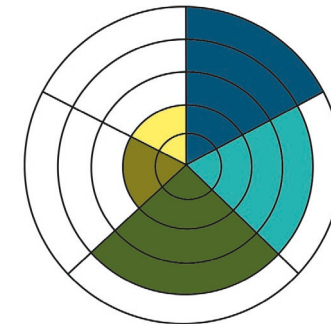
FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT VÄRNA KULTUR- ARVET

Det är ytterst ovantligt att hävda att en ny byggnad i direkt anslutning till kulturhistoriskt värdefull och känslig bebyggelse har möjlighet att påverka de kulturhistoriska värdena enbart positivt. Den nu planerade byggnaden på Sandhagen 2 har dock möjlighet att bli ett mycket positivt tillskott till bebyggelsestrukturen. Men en absolut förutsättning för att kulturvärdena ska påverkas positivt istället för negativt är att ambitionsnivån för gestaltningen fortsätter att hållas på samma höga nivå som idag.

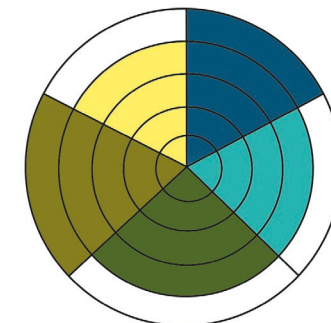
Den föreslagna byggnadens skulpturala uttryck kräver en noggrannhet vid val av fasadmateriäl, i detaljutformning och möten mellan byggnadsdelar samt i förhållandet mellan olika djupverkande delar, det bärande och det burna. Om avkall görs på kvalitet kommer kulturvärdena inte att stärkas, de kommer istället att skadas.

SAMMANFATTANDE BEDÖMNING

Med rätt ambitionsnivå genom hela plan- och byggprocessen har förslaget möjlighet att bli ett tillskott till miljön genom att förhålla sig till kulturvärdena på platsen (PBL 2 kap 6 §) utan att vara sig förvanska miljön (PBL 8 kap 13 §) eller vara ovarsamt (PBL 8 kap 17 §)

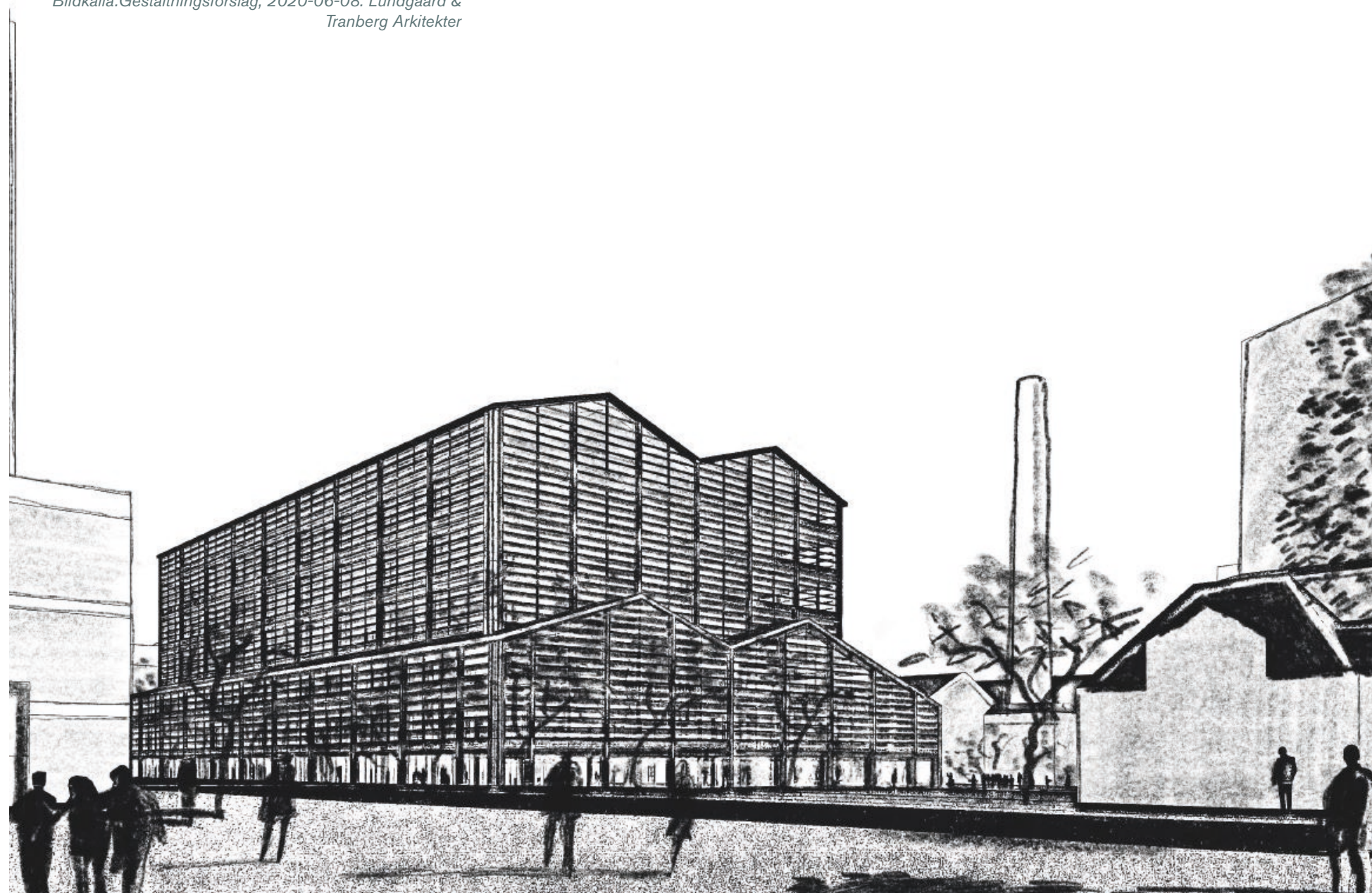
Gradering av platsens kulturhistoriska värden *innan* planerad byggnation

Gradering av platsens kulturhistoriska värden *efter* planerad byggnation

Bildkälla: Gestaltningsförslag, 2020-06-08. Lundgaard & Tranberg Arkitekter

---

PRATA MED OSS!

white.se
[@whitearkitektur](https://www.instagram.com/whitearkitektur)

white

